

Forfatter: Skrøder, August Ludvig

Titel: BREV TIL: Holm, Harald Emil Larsenius FRA: Skrøder, August Ludvig (1868-11-12)

Citation: Skrøder, August Ludvig: "BREV TIL: Holm, Harald Emil Larsenius FRA: Skrøder, August Ludvig (1868-11-12)", i *Ungdomsbreve 1868-70 mellem Harald Holm og August Skrøder*, C. C. Petersens Bogtrykkeri, s. 92. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991772-000-shoot-L0019917720000014.pdf> (tilgået 23. juli 2024)

Anvendt udgave: Ungdomsbreve 1868-70 mellem Harald Holm og August Skrøder

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Nørager, d. 12. Nov.

Kjære Ven!

Jeg kan dog mærke, at det går så småt fremad, thi for det meste, når jeg har afsendt et Brev til dig, synes jeg, at der er noget Galt deri. Da jeg havde afsendt mit forrige Brev, fik jeg fat i Zeuthens »Mine første 25 Aar«, som var temmelig kjedelig, og det gik så op for mig, at den Slags Tilbageblik i Alm. udflyder af en temmelig stor Forfængelighed, og da det er en af mine værste Plageånder, skal jeg meest for min egen Skyld see at afholde mig derfra; men hvad der hænder mig i Øieblikket, det bliver Du ikke fri for, det letter så godt at komme af med det. Ligeledes gik det med et Brev til Trier. Jeg havde lovet at skrive d. 5. s. 93 Novbr., men vidste ikke, hvad jeg skulde finde på. Kl. 10 skulde Posten gå, mellem 9 og 10 havde vi dansk Stiil, og medens Børnene sad og skrev, fik jeg pludselig den Idee at skrive for ikke at være uordholden. I en Fart fik jeg malet et Brev op, som naturligviis ikke blev gennemseet. Deri kom jeg bl. A. til at anvende den gamle Floskel, at Estethiken skulde løfte En ud over Hverdagslivets Prosa, som om Livet var så trist eller som om ikke enhver Ting har en poetisk Side eller dog Ikan være gavnlig til Ens Selvopdragelse.

Du kan da begribe, jeg blev glad over dit Brev, og at det var mig en stor Hjælp til min Udvikling. Man sige nu om det skrevne Ord, hvad man vil; at jeg er kommen til at kjende mine Bekjendte ganske anderledes end før gennem deres Breve, det er nu vist. Tak for den Lykønskning, det er den bedste, jeg har fået, og netop sådan som jeg ønskede den, og Tak også for Foredraget, men da det er holdt i et Discussionsselskab, har man jo Lov til at opponere lidt. Jeg tænker mig altså hensat i Klubben, Foredraget er endt, jeg reiser mig og beder om Ordet.

Må jeg takke den ærede Foredragsholder for det smukke Foredrag og i det hele taget for at have ledet Klubbens Opmærksomhed bort fra en temmelig tvetydig Retning til Ting, der forhåbentlig kunne have Gavn for os Alle. Det forekom mig imidlertid, at det kun var den ene Side af Sagen, der blev belyst, og jeg vil derfor tillade mig at komme med et Par Bemærkninger, navnlig som Supplement efter at jeg først vil gjøre opmærksom på en tilsyneladende Modsigelse, der findes i Foredraget. I den første Deel af Foredraget skildres en dannet Mand, hvortil jeg fuldstændig kan slutte mig, hans Liv er Poesie, hans Forstand sundt og godt udviklet, han danner sig en Mening om alle Livets store s. 94 Spørgsmål, o.s.v. Senere siges der, at den alm. Dannelse skal være sådan, at Alle kan være deelagtig i den, lige til den simpleste Kone. Ved den første Betragtning synes altså denne Mand, der forekommer så sjældent i Livet, og Sælgekonen at stilles på samme Dannelsesstandpunkt. Det er imidlertid kun tilsyneladende, men det forekommer mig dog, at den ærede F. har sprunget et Mellemlid over. Sælgekonen danner sig vist ikke en Mening om Livets store Spørgsmål, ja selv de Spørgsmål, som nærmest angår hende, kan hun have vanskelig nok at finde sig tilrette i. Hvad jeg mener, vil måske blive klart, når jeg oplyser, hvorfor Sagen synes mig kun at være belyst fra den ene Side, hvilket synes mig at have en dybere Grund. Livet bevæger sig frem i store Eensidigheder, idet naturligviis, når en Side ensidig er blevet fremherskende, det Ny da, for at frembringe Ligevægt, samtidig ofte mod sin Villie, må betone den modsatte. Således så vi her i vort Fædreland. Efter den lange rationalistiske Nat, gryede det igjen, et kraftigt Troesliv blev vakt, og den, der føler Noget for sit himmelske og jordiske Fædreland, vil ikke glemme Navne som Balle, Mynster, Grundtvig, navnlig har den sidste indlagt sig uvisnelige Fortjenester. Når en så mægtig Personlighed som denne ifølge sit Kald nødvendig har måttet betone den ene Side af Sagen, da er der Fare for, at hans Tilhængere blive stående derved uden at gå videre, hvillket iøvrig slet ikke er hans Mening. Skjøndt det langtfra gjælder om Alle, er det Dem dog vist bekjendt, at mange Præster og Lærere over det Vækkende og Livlige glemme det Opdragende. Og ihvorvel Livet naturligviis er det Vigtigste, må Klarheden dog også med. Således forekommer det mig, at den ærede F. navnlig har betonet Hjertets Dannelse på Forstandens Bekostning, hvilket jo kan have sin store Betydning som Modvægt mod den modsatte, ånd-s. 95 løse Opfattelse. (Hvad der iøvrig blev sagt, kan jeg så godt slutte mig til, ja, jeg måtte smile, da der blev talt om den historiske Underviisning, da det næsten Ord til andet var det Samme, jeg har nedskrevet for nogle Dage siden).

Hvor det altså kommer an på at vække de Sovende, da er det ganske rigtig Fremgangsmåden, men mon man i Grunden kunde sige det Samme fra Skolens Standpunkt. Eller hvor der blev talt om Underviisningen i Naturhistorie. Hvad mon Zoologen vilde synes om den Betragtningssmåde? Nu er det ganske vist, at skal Læreren udrette Noget, så må han see at vække Børnenes Interesse på den Måde. Men mon ikke det, at vise det Fælleds og Forskjellige i Dyrenes Bygning, eller med andre Ord at åbne Børnenes Øie for den Verdensfornuft, der gennemstrømmer al Skabningen, kunde have Betydning. Og mon Geographien f. Ex. ikke først da kommer til sin Ret, når den ikke blot bliver et Supplement til Historien, navnlig altså en Udvikling af selve Landenes physiske Historie og Lære om de forskj. Folkeeiendommeligheder, men fornemmelig når den åbner Barnets Øie for Rummet. At den ærede F. har Øie for begge Sider af Sagen, har han viist ved Bestemmelsen af den dannede Mand, men det forekommer mig, at han skifter Standpunkt i den sidste Deel. Men skal Dannelsen være en sand og hele Livet omfattende Dannelse, må den ikke alene være en Hjertets, men også en Forstandens Dannelse, og Skolens Formål altså ikke alene at udvikle Evnen til at tro, men også til at tænke.«

Du forstår mig nok, Du veed nok, jeg mener, at Hjertets Dannelse, Livet, Troen er det vigtigste, og altså i snævrere Betydning at kalde sand, men først den Dannelse bliver sand, som får Klarheden, altså

Forstanden med. Og med denne Betragtningssmåde kan man få alle Fagene med, både s. 96 Sprogene og selv Mathematiken. Naturligviis forsåvidt Læreren Methode går ud på at opdrage Børnene, altså bruger Stoffet som Middel til Opdragelse, ikke for at meddele Kundskaberne, som jo alligevel følger med og fåes ind tillige på en langt grundigere Måde, for den upædagogiske Lærer rigtignok tilsyneladende kjedelig, du veed vel, hvem jeg siger til. Med det Samme fik du så min Mening om Grundtvigianismen i al Almindelighed. Ligeoverfor de fleste Mennesker må jeg næsten betragte mig som Grundtvigianer, det har vist således Bøcher fået ud af et langt Brev, jeg tilskrev ham, som jeg endnu ikke har fået Svar på.

Det var heldigt, at jeg blev kaldet ind til Thee, for ellers havde jeg vist forivret mig angående den fri Opdragelses Vederstyggelighed, hvor man på eengang vil lede Børnene og dog betragte dem som Væsener, der kan lede dem selv.

Nå, i dette Brev har jeg da ikke fløiet, du synes vel ovenikjøbet, at jeg har holdt mig vel meget til Jorden, men skal vi være Noget for hinanden, så må vi også hjælpe hinanden at holde Ligevægten. Jeg kan såmænd undertiden trænge til en Klemme. Som igår f. Ex. Aftenskolen skulde begynde, og i et deiligt Veir spadserede jeg derned. Hjemme havde jeg naturligviis tænkt på, hvad jeg vilde sige, og var det ikke høit i Forveien, så blev det da under den videre Udvikling, det fik på Veien under den stjerneklare Himmel. Det var både om, hvor alvorlig Tiden var, og hvor god den var, nok er det, jeg sporede Pegasen altfor stærkt, så den slog mig af, og jeg dumpede ned lige i den nøgne Virkelighed. Aftenskolen var rigtignok begyndt, men der var den Aften kun mødt 8, og det var Drengene på 14—16 År. Nu veed Du nok, at det ikke er af Indbildskhed, jeg siger dette, men mit stolte Foredrag kunde det rigtignok ikke nytte jeg holdt den Aften. Jeg havde dog megen Fornøielse af min Gang s. 97 derned. Nielsen lod dem synge Lembckes Modersmål, og Du skulde hørt ham tale derom, og udvikle det bagefter. Jeg beundrede ham rigtignok. Så jævnt kan jeg rigtignok ikke tale endnu. Han talte til dem om Slesvigerne og de halv tydske Ord. Hvor sådan en Mand kan tale, så det går til Hjertet. Ja Hjertets Dannelse er det vigtigste. Jeg havde iigeså meget Gavn deraf som Bønderdrene, til hvem det var henvendt. Så talte han om Holger Danske, og vi sang et Par Sange til. Selv fik jeg ikke talt videre. Jeg vilde have fortalt et Sagn, men det blev der ikke Tid til. Da det imidlertid forekom mig, at jeg bedre vilde kunne tale for noget Ældre, blev det bestemt, at han næste Tirsdag skulde tromme nogle Flere sammen, som ellers ikke vilde tage Deel i Aftenskolen, og så skulde jeg tale. Det er jo rigtignok en rar Historie. Først gik min Plan ud på en Gang om Ugen at holde et historisk Foredrag og den anden Gang at tale om forskellige physiske, dagligdags Phænomener. Men jeg må nok indskrænke mig til det Første, da det lader til at være et temmelig sløvt Folkefærd hernede. Og nu forekommer det mig, at det vil være store Ting, om jeg kan holde dem sammen den ene Gang efter hvad N. fortalte mig. Han havde nemlig ifjor læst Noget op en Gang om Ugen. Men det vilde slet ikke gåe. Nu skal Du blot høre, hvordan Sognerådet er her. For det Første har de taget de 15 Rd. fra ham, som han havde fået for at holde Aftenskole. Så han må nu selv endogså lægge Lys og Brændsel til. I et År har Amtsrådet purret ved dem for at få dem til at ansætte en Hjælpelærer. Stadig finder de på nye Udflugter. Det er rigtignok den rigtige Sparsommelighed. Det vil vare noget, førend Bønderne blive ordentlig opdragte. Vor Tid har en stor Opgave. Men den må løses. Man kan rigtignok sige: Kom Alle med, vi bygge på det andet Dannevirke.

s. 98 Det er mærkelig, hvor hurtig man kan male en Deel Sider fuld, når man skriver til en god Ven, jeg havde i Grunden så meget Andet at fortælle Dig. Det medfølgende lille Bilag vil jeg ikke lade Dig undvære, da det virkelig danner et betydningsfuldt Moment i min Udvikling. Ved mit tidligere, temmelig selvstændige Liv var jeg næsten kommen til at føle mig som en moden Mand. At jeg ikke er det, gik op for mig i Søndags. Carl havde nemlig i lang Tid, førend jeg kom, skreven fransk og tydske Stil, men da jeg ikke ansåe ham for moden nok til det, afskaffede jeg det dengang. Flere Gange har Grevinden og jeg været uenige derom. Endelig vilde jeg da til at begynde, og det gik så op for mig, at han i Grunden ligeså gjerne kunde have begyndt den Gang. Det var jo i Sammenligning med mit tidligere Sammenstød med hende en Ubetydelighed, men jeg følte mig så voldsomt trykket ved at tilståe dette. Jeg gjorde flere Forsøg om Søndagen, men jeg kunde ikke. Og dog følte jeg mig overbeviist, at det var rigtigt, at det måtte gjøres, for at jeg kunde fåe Fred. Lad så skee, hvad der vil, og jeg bragte altså Tilståelsen over mine Læber om Mandagen. Du skulde see, hvor kjærligt hun optog det. Ja, det er en velsignet Kvinde. Hun har ellers et meget tungt Sind. Hun venter snart sin Nedkomst og troer, hun skal døe. Blot det ikke vil skee.

Jeg føler stedse klarere, hvor godt dette Sted passer for mig, hvor jeg har nogle Mennesker, som forståe mig nogenlunde, og som forresten lade mig i Fred. Når jeg en enkelt Gang kommer et Sted hen, så må jeg sande det. Således tog jeg i Mandags ned til Præsten. Det er en meget dannet Familie, sjelden dannet endogså (Ordet taget naturligviis i sin gjængse Betydning), men de kan ikke fatte mig. Det var først anden Gang, jeg var der. Tillige har jeg begået den s. 99 store Forbrydelse at høre Rørdam i Stedet for ham, ja endog tilladt mig for en anden Familie ikke at tale rosende om Sungen i Kirken dèr, da der nemlig er sådan et stort Orgel der, som aldeles overdøver Sungen. Præsten modtog mig meget forekommende, og jeg sad i hans Studereværelse og talte et Par Timer. Da han skal holde Examen med Børnene, kom jeg nærmest for at tale om Underviisningen. Han talte Tænkingens Sag, saa der måtte jeg holde på Hjertets. Iøvrig erklærede han mine Principer altfor ideelle, som jeg måske kunde fåe nogle få Familier til at antage, men som aldrig kunde faa praktisk Betydning, hvilket jeg dog nok troer. Sagen er den, at jeg i Grunden endnu ikke forståer at behandle Folk rigtig. Nå det er jo også mindre væsentlig, men det må man jo lære. Og det går vel efterhånden. — Inde hos Præsten gik det ellers meget godt, men i Dagligstuen blev det værre. Der er

kommen en ny Læge hertil, som er bleven Huusven der i Familien. Han var der. Vi kom til at tale om Homøopathien, som han angreb på det Voldsomste, H. vare enten Gavtyve, dumme eller Fanatikere. Jeg forstod mig jo ikke på det, men jeg yttrede i al Beskedenhed, at det forekom mig, at han sparkede altfor meget til det. (Jeg veed ikke, om jeg sagde, »Noget, som han ikke kjendte«). Det blev han frygtelig forbittret over, Fruen spydig; Anstanden blev naturligviis bevaret til det Sidste, men jeg blev selvfølgelig ikke bedt om at komme igjen. Hos Withs har jeg ikke været i over en Måned. Nu må jeg en Dag derned, og see at gjøre mine Sager ligesågodt der. Nu kan Du måskee forståe, at jeg holder af Ibsens Ting. — Idag er Pastor Busk kommen her. Det er en morsom Mand at see på. Trods hans 70 År er Alt i Bevægelse hos ham. Vist en prægtig Mand.

Før jeg slutter må jeg bede Dig gjøre mig en stor Tjene-s. 100ste. Som Du seer, har jeg skrevet et langt Brev til Bøcher, hvor jeg vistnok har slået for stærkt på med mine Anskuelser, som han vist er steilet over. Han har da ikke svaret mig endnu, og det er jeg kjed over. Jeg holder dog så meget af ham. Nu kunde jeg jo gjerne skrive, men det var dog vist bedre, om Du gik op og tog ham med Læmpe og snakkede lidt fornuftig med ham. Det må Du endelig gjøre. For Fremtiden skal jeg nok være mere mådeholden i mine Udtalelser.

Lev så vel for denne Gang. Hils alle gode Bekjendte fra mig, og lad mig snart fåe et rart Brev.

Din Ven
A. S.